

УДК 378.147:004.111

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.1.278112>

Майєр Наталія Василівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID iD 0000-0001-7074-8135
natalia.maiier@knlu.edu.ua

Коваль Тамара Іванівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,
Київський національний лінгвістичний університет
ORCID ID 0000-0003-3401-8754
tikoval11@gmail.com

ЦИФРОВІ ЗАСОБИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті досліджено особливості відбору і використання цифрових засобів для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, зокрема їхньої здатності створювати електронні освітні ресурси. Визначено, що формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов доцільно здійснювати інтегровано під час вивчення нормативних та вибіркових дисциплін професійно-методичної підготовки. Запропоновано групи цифрових засобів, які доцільно застосовувати для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, а саме засоби: 1) для створення інтерактивних електронних завдань (тренувальних, тестових, ігрових), які в процесі використання сприяють формуванню в суб'єктів навчання іншомовної комунікативної компетентності та контролю її сформованості; 2) візуалізації навчального матеріалу, що передбачають його подання в згорнутій і наочній формі, яка є зручною для сприйняття і більш глибокого осмислення; 3) реалізації синхронної й асинхронної комунікації з метою організації освітнього процесу з іноземних мов. Сформульовано й обґрунтовано критерії відбору цифрових засобів для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, наведено приклади їх використання для формування цільової компетентності.

Ключові слова: цифрові засоби; критерії відбору; викладач; іноземні мови; ІКТ-компетентність, професійно-методична підготовка.

Maiier, Natalia,

Habilitation Doctor of Pedagogy,
Full Professor of the Department of Pedagogy
and Methods of Teaching Foreign Languages,
Kyiv National Linguistic University
ORCID iD 0000-0001-7074-8135
natalia.maiier@knlu.edu.ua

Koval, Tamara,

Habilitation Doctor of Pedagogy,
Full Professor of the Department of Pedagogy
and Methods of Teaching Foreign Languages,
Kyiv National Linguistic University
ORCID ID 0000-0003-3401-8754
tikoval11@gmail.com

DIGITAL TOOLS FOR THE FORMATION OF ICT COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES

The article examines the peculiarities of the selection and use of digital tools for the formation of ICT competence of future teachers of foreign languages, in particular, their ability to create electronic educational resources. It was determined that the formation of ICT competence of future IM teachers should be carried out in an integrated manner during the study of normative and selective disciplines of professional and methodical training. Groups of digital tools are proposed, which are expedient to use for the formation of ICT competence in future teachers of foreign languages, namely tools: 1) for creating interactive electronic tasks (training, testing, games), which in the process of use contribute to the formation of foreign language learning subjects communicative competence and control of its formation; 2) visualization of educational material, which involves presenting it in a condensed and visual form, which is convenient for perception and deeper understanding; 3) implementation of synchronous and asynchronous communication in order to organize the educational process in foreign languages. The criteria for the selection of digital tools for the formation of ICT competence of future teachers of foreign languages are formulated and substantiated, and examples of their use for the formation of target competence are given.

Key words: digital means; selection criteria; teacher; foreign languages; ICT competence, professional and methodical training.

Постановка проблеми. Оволодіння цифровими засобами з метою їхнього використання в професійній діяльності для створення електронних освітніх ресурсів (ЕОР) є необхідним складником професійно-методичної підготовки майбутнього викладача іноземних мов (ІМ). Сучасна парадигма розвитку системи іншомовної освіти в Україні вимагає широкого впровадження ЕОР задля індивідуалізації та інтенсифікації навчання, підвищення активності тих, хто вивчає ІМ, та мотивації їхнього учіння, створення умов для самостійної роботи за індивідуальною траєкторією учіння в інформаційно-освітньому середовищі. Ефективність реалізації цих вимог залежить від спеціальних знань і вмінь майбутніх викладачів ІМ застосовувати цифрові засоби в професійній діяльності.

З метою з'ясування рівня знань майбутніх викладачів ІМ щодо використання в освітньому процесі цифрових засобів для формування іншомовної комунікативної компетентності та вмінь створювати та застосовувати ЕОР у процесі квазіпрофесійної діяльності на практичних заняттях із методики навчання ІМ та в реальних умовах освітнього процесу під час педагогічної практики в закладах освіти, ми провели анкетування, результати якого засвідчили переважно середній (43%) та низький (42%) рівень відповідних знань і вмінь студентів. Це зумовлено передусім тим, що ІКТ-компетентність майбутніх викладачів ІМ має свою специфіку, а отже, професійно спрямованою повинна бути і методика її формування з огляду на особливості навчальної дисципліни “Іноземна мова”, основною метою якої є формування іншомовної комунікативної компетентності та підготовка тих, хто навчається, до міжкультурного спілкування в різних сферах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені В. Ю. Биков, О. В. Овчарук, О. М. Спірін, Н. В. Морзе та ін. дослідили, що ІКТ-компетентність педагога означає його спроможність і готовність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію й оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства. Усвідомлення й узагальнення окреслених результатів наукових досліджень розкриває природу ІКТ-компетентності як здатності використовувати інформаційні та комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності (пошуку, визначення, організації, аналізу, створення і поширення інформації) у своїй професійній сфері (Биков, Білоус, Богачков, 2010; Морзе, Воротникова, 2016).

А. М. Гуржій, О. В. Овчарук зазначають, що під поняттям інформаційно-комунікаційної компетентності “слід розуміти доведену здатність працювати індивідуально або колективно, використовуючи інструменти, ресурси, процеси та системи, які відпові-

дають за доступ та оцінювання інформації, отриманої через будь-які медіа ресурси, й використовувати таку інформацію для розв'язання проблем, спілкування, створення інформованих рішень, продуктів і систем, а також для отримання нових знань” (Гуржій, Овчарук, 2013, с. 42).

Виклики сьогодення спонукають викладачів закладів вищої і загальної середньої освіти все активніше впроваджувати ЕОР у навчання ІМ. Це спрямовує дослідників на оновлення підходів, методик, змісту, форм, технологій і цифрових засобів формування ІКТ-компетентності у майбутніх викладачів ІМ із тим, щоб розвиток іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти з їх використанням був ефективний, відповідав сучасним тенденціям розвитку методики навчання ІМ і суміжних з нею наук. О. А. Зимовець (2012) вважає, що ефективному формуванню професійних умінь майбутніх учителів ІМ початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та підготовці студентів до їх використання в майбутній професійній діяльності сприяє введення до навчальних дисциплін спецкурсу “Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови у початковій школі”. С. Отман (Othman, 2015, с. 158–159) пропонує формувати ІКТ-компетентність майбутніх учителів ІМ на засадах рефлексивного підходу в межах окремого модуля за умови чіткої узгодженості з програмами педагогічних дисциплін з тим, щоб оволодіння технічними знаннями поєднувалося з дидактичними вміннями. У такий спосіб організоване навчання має на меті ознайомити майбутніх учителів з Інтернет-ресурсами та мультимедійними продуктами, які можуть використовуватися в навчанні ІМ. Студенти після ознайомлення із запропонованими ІКТ та обговорення їхніх особливостей для навчання ІМ у процесі групової роботи (2–4 особи) укладають таблицю аналізу Інтернет-ресурсу чи мультимедійного продукту.

Безсумнівно, спеціальні навчальні дисципліни для формування цифрових знань узагалі та використання ІКТ як освітнього ресурсу (вміння організувати заняття з використанням ІКТ, розміщувати створені ЕОР в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу тощо) мають стати невід'ємним складником професійної підготовки викладача ІМ (Coonan, 2012) і поєднувати фундаментальну теоретичну підготовку з розвитком умінь практично використовувати різні інструменти для навчання ІМ (Favata, 2018, с.56).

Аналіз документів Ради Європи (DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens, 2016), спостереження за освітнім процесом з ІМ у закладах загальної середньої та вищої освіти, вивчення потреб здобувачів щодо очікувань від результату формування їхньої ІКТ-компетентності, власний

позитивний педагогічний досвід дали змогу дійти висновку, що формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ у процесі вивчення спеціальних навчальних дисциплін через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників не завжди можна реалізувати в конкретному закладі вищої освіти. Розв'язання цієї проблеми вбачаємо в інтегрованому формуванні ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ під час вивчення обов'язкових та вибіркового компонент професійно-методичної підготовки, зокрема “Сучасні ІКТ навчання іноземних мов”, “Методика навчання французької мови у закладах загальної середньої освіти”, “Тестування у навчанні французької мови”, “Проектна технологія навчання французької мови”, “Засоби професійно орієнтованого навчання іноземних мов і культур”, “Методика навчання французької мови і культури в європейському контексті у закладах вищої освіти” тощо.

Використання технології інтегрованого навчання в освітньому процесі впливає із сутності ІКТ-компетентності майбутнього викладача ІМ як інтегративної здатності особистості розв'язувати професійно-методичні завдання з використанням цифрових засобів, добирати і самостійно створювати ЕОР, що ґрунтується на складній взаємодії знань про дидактичні можливості цифрових засобів і вмінь їх практичного використання для формування іншомовної комунікативної компетентності суб'єктів навчання і контролю її сформованості.

У процесі вивчення обов'язкових і вибіркового компонент професійно-методичної підготовки майбутні викладачі ІМ навчаються здійснювати пошук та аналіз функціональних можливостей цифрових засобів, а також їх добір із метою самостійного створення ЕОР. Водночас відбір цифрових засобів, які відповідали б сучасним тенденціям розвитку методики навчання ІМ і сприяли б формуванню в майбутніх викладачів ІМ умінь самостійного створення на їх основі ЕОР, є проблемою не достатньо вивченою.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що науковці зосереджують увагу переважно на принципах/критеріях оцінювання й відбору ресурсів мережі Інтернет, мультимедійних продуктів тощо для формування іншомовної комунікативної компетентності тих, хто навчається, а саме: дидактичних можливостях засобів ІКТ; ролі вчителя і ролі учня в процесі роботи із засобом ІКТ; вправах для формування іншомовної комунікативної компетентності, які містить засіб ІКТ; складниках компетентності, які підлягають формуванню (Kandeel, 2014, с. 39–42), ресурсах мережі Інтернет, з якими той, хто навчається працює без участі викладача, тьютора чи іншого студента (робота в парі) та з їхньою участю (Tomé 16, 2006, с. 116–117); технологічних особливостях, пов'язаних з інтерактивністю; особливостях реалізації комунікативного підходу до вивчення ІМ;

технологічних особливостях, що дозволяють індивідуалізувати процес навчання ІМ (Borges, 2014).

Для комплексної оцінки цифрових засобів, що застосовуються в освітньому процесі, науковці пропонують використовувати чотири групи критеріїв: групу критеріїв, за якими відбувається оцінювання технічних, технологічних та користувацьких атрибутів; групу критеріїв, за якими відбувається оцінювання змісту, функціонування, структурування та обробка інформації; групу критеріїв, за якими оцінюється обробка інформації з огляду на потреби в навчанні та освіті; групу критеріїв, за якими оцінюються психологічні та педагогічні аспекти цифрового продукту (Karolčík, Šipková, Hrušecký, Veselský, 2015, с. 248–253).

Метою статті є сформулювати й обґрунтувати критерії відбору цифрових засобів для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ, зокрема їхньої здатності створювати ЕОР для формування іншомовної комунікативної компетентності тих, кого будуть навчати; продемонструвати особливості інтегрованого формування ІКТ-компетентності в майбутніх викладачів ІМ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виклики сьогодення (дистанційне навчання в умовах карантину, необхідність впровадження змішаного навчання (blended learning)) у закладах освіти (Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти, 2020), сучасні запити суспільства взагалі та системи освіти зокрема суттєво впливають на добір цифрових засобів, використання яких у процесі самостійного створення ЕОР майбутніми викладачами ІМ сприяє формуванню в них ІКТ-компетентності. У зв'язку з цим, виокремлюємо такі групи цифрових засобів, а саме:

1) для формування здатності створювати інтерактивні електронні завдання (тренувальні, тестові, ігрові), що сприяють у процесі їх використання формуванню в суб'єктів навчання іншомовної комунікативної компетентності та контролю її сформованості;

2) для формування здатності створювати засоби візуалізації навчального матеріалу, що передбачають його подання в згорнутій і наочній формі, яка є зручною для сприйняття і більш глибокого осмислення;

3) для формування здатності реалізовувати синхронну й асинхронну комунікації з метою організації освітнього процесу з ІМ.

Відбір цифрових засобів, які доцільно використовувати в освітньому процесі для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ здійснюємо за критеріями. Для відбору цифрових засобів першої групи виокремлюємо *критерій доступності*, що передбачає: 1) вільно поширювальний програмний продукт та безкоштовний доступ здобувачів вищої освіти до базового інструментарію обраних цифрових засобів; 2) можливість створювати з їх

використанням ЕОР без знання мов програмування; 3) можливість доступу будь-якого зацікавленого користувача (викладача, учня, студента) до створених ЕОР. Остання умова цього критерію є також важливою для організації освітнього процесу з формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ, адже всі учасники освітнього процесу (у нашому випадку – викладач і студенти академічної групи) можуть без спеціальної реєстрації в мережі Інтернет отримати доступ до створеного конкретним студентом групи ЕОР для ознайомлення з ним, аналізу й обговорення. *Критерій дидактичної функціональності* вимагає добору таких цифрових засобів, які б уможлилювали набуття спеціальних знань і розвиток умінь аналізувати й самостійно створювати ЕОР для формування іншомовної комунікативної компетентності та окремих її видів і складників, а також контролю їх сформованості. *Критерій мінімальної достатності* зумовлює відбір цифрових засобів із широким діапазоном діяльностей (інструментарію). Це дасть змогу студентам, вивчивши дидактичні можливості та технічні особливості конкретного цифрового засобу, створювати різні види завдань, тестів, ігор із мінімальними затратами часу. *Критерій багатомовності* передбачає відбір цифрових засобів, з використанням яких майбутній викладач може створювати ЕОР різними ІМ. *Критерій поширюваності створеного електронного освітнього ресурсу* передбачає можливість роздрукувати створений навчальний матеріал / зберегти його на комп'ютері / опублікувати в соцмережах / згенерувати URL-адресу / інтегрувати з іншими програмними засобами (наприклад, системи Moodle і сервісами хмарних ІКТ). *Критерій зручності використання* цифрових засобів уможлилює роботу користувача з будь-якого пристрою – комп'ютера, ноутбука, планшета, смартфона тощо.

За визначеними критеріями відібрано такі цифрові засоби для створення інтерактивних електронних завдань (тренувальних, тестових, ігрових) та інших ЕОР, що сприяють формуванню ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ:

– **Zunal WEBQuest Maker** (<http://zunal.com/>) використовується для створення вебквестів у короткі терміни без написання будь-якого HTML-коду. У базовому тарифі пропонується зробити і опублікувати всього один вебквест. Є можливість створити груповий ресурс (сайт) для роботи з групою студентів. Для опублікування укладеного вебквесту можна використати також безкоштовний хостинг Google Sites (<https://sites.google.com/new?hl=uk>);

– **LearningApps.org** (<https://learningapps.org>) застосовується для створення інтерактивних електронних завдань, тестів різних видів, on-line ігор, вікторин, кросвордів і пазлів. Автоматично генерується url-адреса, QR-Code електронного освіт-

нього ресурсу. Самостійно створений електронний освітній ресурс можна вбудувати на власний сайт (html-код);

– **Wordwall** (<https://wordwall.net>) надає можливість створювати інтерактивні електронні завдання, дидактичні ігри. Створені ЕОР можна роздрукувати, завантажити на комп'ютер, вбудувати на власний сайт/блог завдяки автоматично згенерованому html-коду;

– **Educaplay** (<https://www.educaplay.com>) дозволяє створювати інтерактивні електронні завдання у форматах HTML5 і у флеш: інтерактивні карти, ребуси, кросворди, вікторини, пазли, тести, інтерактивні диктанти тощо. Підготовлені електронні завдання можна використовувати в освітньому процесі при роботі на інтерактивній дошці, підтримується робота з мобільними пристроями, що використовують різні платформи. Самостійно створені ЕОР можна інтегрувати в Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle, а також ділитися в соцмережах;

– **Wizer.me** (<https://app.wizer.me/>) дає змогу створювати інтерактивні робочі аркуші з різними видами електронних завдань: відкриті питання, множинний вибір відповіді, зіставлення, встановлення відповідності, упорядкування, заповнення пропусків у тексті, заповнення коментарів зображення, таблиці, аудіозапис фрагмента тощо. Красиві за дизайном робочі листи, які містять інтерактивні завдання, дозволяють швидко надавати суб'єктам навчання зворотний зв'язок. Створеними ЕОР можна поділитися в соцмережах, вбудувати на власний сайт/блог завдяки автоматично згенерованому HTML-коду.

У процесі використання зазначених вище цифрових засобів для створення ЕОР для навчання ІМ у майбутніх викладачів формується ІКТ-компетентність, зокрема, вони набувають знань щодо роботи з інструментарієм цифрових засобів і оволодівають здатністю створювати інтерактивні електронні завдання, вебквести, тести різних видів, on-line дидактичні ігри, вікторини, кросворди, пазли, інтерактивні карти, ребуси, інтерактивні диктанти, інтерактивні робочі аркуші тощо, що має сприяти формуванню в суб'єктів навчання фонетичної, лексичної і граматичної компетентностей, компетентностей у техніці читання і техніці письма (орфографічні навички), компетентностей в аудіюванні та читанні, соціокультурної компетентності.

Наведемо приклади завдань для майбутніх викладачів ІМ, для виконання яких у процесі вивчення професійно-методичних дисциплін вони використовують відібрані цифрові засоби.

Приклад 1

Навчальна дисципліна “Методика навчання французької мови у закладах загальної середньої освіти” (див. Рис. 1).

Мета: формування здатності використовувати цифрові засоби для укладання мовних ігор.

Інструкція. Ви – майбутній вчитель іноземних мов. Використовуючи Edugarplay (<https://www.edugarplay.com>), укладіть кросворд для контролю країнознавчих знань учнів і заплануйте його розв’язання в плані-конспекті уроку французької мови (клас і тему оберіть самостійно).

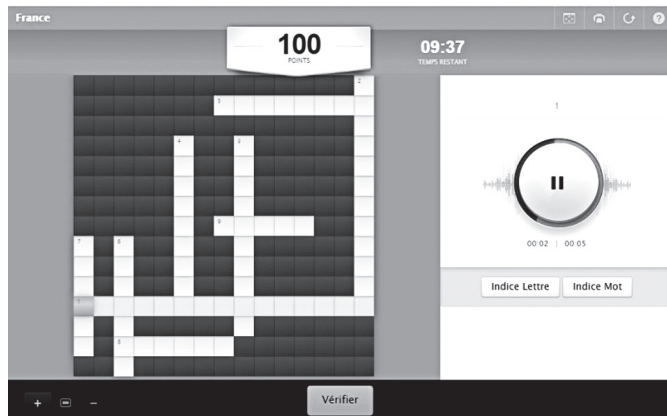

Рис. 1. Приклад виконаного завдання з використанням інструмента Crosswords Puzzles на основі доданого аудіотексту

Приклад 2

Навчальна дисципліна “Тестування в навчанні французької мови” (див. Рис. 2).

Мета: формування здатності використовувати цифрові засоби для укладання інтерактивних завдань з удосконалення іншомовних граматичних навичок.

Інструкція. Ви – майбутній учитель іноземних мов. Використовуючи Wordwall (<https://wordwall.net>), укладіть електронні тестові завдання для контролю сформованості в учнів французькомовних граматичних навичок. Граматичний матеріал, який підлягає засвоєнню, оберіть самостійно.

Рис. 2. Приклад виконаного завдання з використанням інструмента Quiz

Приклад 3

Навчальна дисципліна “Методика навчання французької мови у закладах загальної середньої освіти” (див. Рис. 3).

Мета: формування здатності використовувати цифрові засоби для укладання інтерактивних завдань з розвитку вмінь читання.

Інструкція. Ви – майбутній учитель іноземних мов – плануєте самостійну позакласну роботу учнів 8 класу з розвитку вмінь читання тексту “Le marché de Noël de Strasbourg” (<https://www.podcastfrancaisfacile.com/wp-content/uploads/2015/12/marche-de-noel.pdf>). Використовуючи LearningApps.org, укладіть комплекс інтерактивних завдань для самоконтролю учня розуміння прочитаного тексту.

Рис. 3. Приклад виконаного завдання з використанням інструмента Cloze text

Приклад 4

Навчальна дисципліна “Засоби професійно орієнтованого навчання іноземних мов і культур” (див. Рис.4).

Мета: формування здатності використовувати цифрові засоби для укладання дидактичних ігор з метою розвитку вмінь іншомовного говоріння.

Інструкція. Ви – майбутній викладач іноземних мов – плануєте практичне заняття на тему “Voyage” для студентів I-го курсу. За допомогою цифрового засобу Wordwall створіть електронний освітній ресурс, який використає для розвитку в студентів умінь монологічного мовлення.

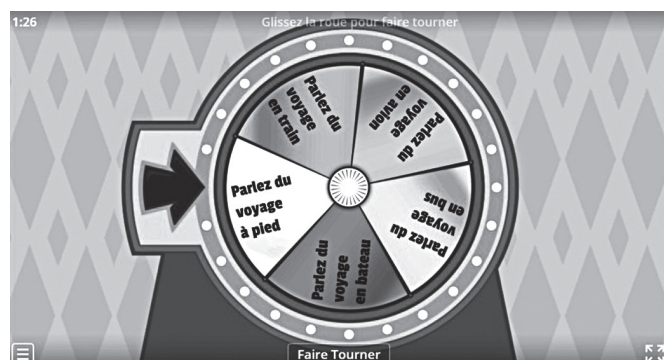

Рис. 4. Приклад виконаного завдання з використанням інструмента Random wheel

міну миттєвими повідомленнями в різних форматах (текстовому, аудіо, відео), можливість виконувати завдання викладача в різних режимах (голосове повідомлення, текст) та презентувати виконані завдання всім учасникам відеоконференції, а також створювати відеозапис як всієї конференції, так і її окремих фрагментів. Для відбору зазначених цифрових засобів актуальними є вже згадані вище *критерій доступності*, що передбачає вільно поширювальний програмний продукт та безкоштовний доступ суб'єкта навчання до базового інструментарію цифрового засобу, а також *критерій зручності* використання цифрових засобів (робота користувача з будь-якого пристрою – комп'ютера, ноутбука, планшета, смартфона тощо). Водночас *специфічними* критеріями відбору цифрових засобів третьої групи є *критерій необмеженості в часі* синхронної й асинхронної комунікації, а також *критерій орієнтованості на мультимедійні ресурси*, що зумовлює добір цифрових засобів із таким інструментарієм, який дає змогу задіяти всі основні способи презентації, сприйняття і засвоєння інформації.

Наприклад, у режимі відеозв'язку (відеоконференції) з використанням функції “демонстрація екрану” уможливується, під керівництвом викладача, організація квазіпрофесійної діяльності майбутнього викладача ІМ у процесі презентації власних методичних розробок у формі професійно орієнтованої рольової гри, коли один студент виступає у ролі “вчителя”, а інші – у ролі “учнів” (Майєр, 2017), що особливо актуально для онлайн-навчання. *Поєднання онлайн та офлайн способів комунікації* дає змогу викладачеві надсилати студентам необхідну інформацію, надавати консультації, організовувати обговорення (наприклад, створеного відеозапису проведеного одним зі студентів фрагмента уроку), а студентам – подавати виконані завдання в різних форматах. За встановленими критеріями було відібрано такі цифрові засоби:

- **Skype** (<https://www.skype.com/ru/get-skype/>) забезпечує текстовий, голосовий та відеозв'язок через мережу Інтернет між комп'ютерами (IP-телефонія), зручний у використанні; забезпечує синхронізацію контактів і зміст діалогів між пристроями; є можливість демонстрації власного екрану співрозмовникам, перегляду змісту діалогових вікон без доступу до мережі Інтернет;

- **Microsoft Teams** (<https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-teams/free>) дозволяє суб'єктам навчання проводити аудіо- та відеоконференції; публікувати в рамках робочого простору загальні документи; вести планування спільної освітньої діяльності; підключати додаткові on-line сервіси Microsoft; отримувати консультації, демонструвати виконані завдання та власні методичні розробки.

Наведемо приклади завдань.

Приклад 6

Навчальна дисципліна “Методика навчання англійської / німецької / іспанської / французької мови і культури в європейському контексті у закладах вищої освіти”.

Мета: формування здатності використовувати платформу Microsoft Teams для презентації нового навчального матеріалу.

Інструкція. Ви – майбутній викладач іноземних мов – готуєтеся до практичного онлайн- заняття з іноземної мови. Однією з практичних цілей практичного заняття є ознайомлення студентів із новою граматичною структурою активного мінімуму на основі контексту та різних типів навчальної інформації. Презентуйте цей фрагмент у формі професійно орієнтованої рольової гри, використовуючи необхідні інструменти Microsoft Teams. Створіть відеозапис проведеного фрагмента практичного заняття для наступного його аналізу й обговорення в групі.

Приклад 7

Навчальна дисципліна “Методика навчання англійської / німецької / іспанської / французької мови і культури в європейському контексті у закладах вищої освіти”.

Мета: формування здатності використовувати Microsoft Teams для розвитку в студентів іншомовних мовленнєвих умінь.

Інструкція. Ви – майбутній викладач іноземних мов – проводите практичне онлайн-заняття з іноземної мови. Доберіть відеоматеріал за темою практичного заняття, укладіть комплекс вправ для розвитку вмінь аудіювання. Використовуючи інструмент “чат” Microsoft Teams, організуйте письмове обговорення студентами проблеми, презентованої у відеоматеріалі. Створіть відеозапис проведеного фрагмента практичного заняття для наступного його аналізу й обговорення в групі.

Результати дослідження. ІКТ-компетентність майбутнього викладача ІМ – інтегративна здатність особистості розв'язувати професійно-методичні завдання з використанням цифрових засобів, самостійно створювати на їхній основі ЕОР. Ця здатність ґрунтується на складній взаємодії знань про дидактичні можливості цифрових засобів та розуміння і вмінь їх практичного використання для формування іншомовної компетентності суб'єктів навчання і контролю її сформованості. Для формування ІКТ-компетентності майбутнього викладача ІМ використовуються цифрові засоби, що уможливить формування компонентів цільової компетентності шляхом практичної роботи здобувачів вищої освіти з різними засобами під час виконання відповідних завдань. Установлено, що формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ має здійснюватися під час вивчення обов'язкових і вибіркових компонент освітньої програми шляхом інтегрованого навчання, що забезпечує професійну спрямованість формування

ІКТ-компетентності в майбутніх викладачів ІМ, зокрема, їхньої здатності самостійно створювати ЕОР із використанням різних цифрових засобів.

Запропоновано групи цифрових засобів, які доцільно використовувати для формування ІКТ-компетентності в майбутніх викладачів ІМ, а саме засоби: 1) для формування здатності створювати інтерактивні електронні завдання (тренувальні, тестові, ігрові), що сприяють у процесі їх використання формуванню в суб'єктів навчання іншомовної комунікативної компетентності та контролю її сформованості; 2) для формування здатності створювати засоби візуалізації навчального матеріалу, що передбачають його подання в згорнутій і наочній формі, яка є зручною для сприйняття і більш глибокого осмислення; 3) для формування здатності реалізовувати синхронну й асинхронну комунікації з метою організації освітнього процесу з ІМ. Обґрунтовані критерії відбору цифрових засобів дають змогу викладачам дисциплін професійно-методичної підготовки добирати й інші цифрові засоби для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ.

Досвід використання в освітньому процесі цифрових засобів для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ, відібраних на основі запропонованих критеріїв, та відповідних завдань підтверджує їхню ефективність, що спостерігаємо під час керування педагогічною практикою студентів у закладах загальної середньої і вищої освіти: студенти-практиканти методично коректно застосовують самостійно створені електронні освітні ресурси для проведення уроків / практичних занять та позакласних / позааудиторних заходів ІМ.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальшого дослідження потребує теоретичне обґрунтування і визначення критеріїв та інструментів оцінювання рівнів сформованості ІКТ-компетентності майбутніх викладачів ІМ.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Биков, В. Ю., Білоус, О. В., & Богачков, Ю. М. (2010). *Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. рекомендації*. Київ, Україна: Атіка.
- Гуржій, А. М. & Овчарук, О. В. (2013). Дискусійні питання інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи. *Інформаційні технології в освіті*, № 15, 38–43.
- Зимовець, О. А. (2012). Зміст спецкурсу “Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови у початковій школі”. *Перспективи раннього навчання іноземних мов в Україні та за кордоном*. Житомир, Україна, 181–196.
- Майер, Н. В. (2017). Професійно орієнтована рольова гра як методичний прийом для формування методичних умінь майбутніх викладачів французької мови. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал*, Вип. 1-2 (50-51), 61–65.
- Міністерство освіти і науки України (2020). *Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти*. Взято з: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>
- Морзе, Н. В., & Воротникова, І. П. (2016). Модель ІКТ компетентності вчителів. *ScienceRise. Pedagogical Education*. № 10, 4–9.
- Coonan, C. M. (2012). Il profilo europeo dell'insegnante di lingua straniera. *Synergies Italie*, №8, 19–29.
- Giovanni, Favata. (2018). Les technologies en aide aux professeurs de langues étrangères : enseigner le français à l'ère de l'Internet. *Synergies Italie*, № 14, 55–67.
- Mario, Tomé. (2006). L'enseignant de FLE et les ressources Internet. *Çédille. Revista de estudios franceses*, № 2, 114–133.
- Rana, Kandeel. (2014). Les TIC dans les pratiques des enseignants du FLE pour la préparation du DELF. *frantice.net*, № 9, 31–53.
- Riina Vuorikari, and Yves Punie, Stephanie Carretero, Lieve Van den Brande. (2016). *DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens*. European Union, 2016. Retrieved from: <http://surl.li/ewdq>
- Sophie, Othman. (2015). Vers une formation réflexive aux TIC des futurs enseignants égyptiens de langues étrangères. *Dialogues et cultures*, № 61, 154–160.
- Štefan, Karolčík, Elena, Čipková, Roman, Hrušecký, & Milan, Veselský. (2015). The Comprehensive Evaluation of Electronic Learning Tools and Educational Software (CEELTES). *Informatics in Education*, Vol. 14, №. 2, 243–264.
- Vládiá, M. C. Borges. (2014). Are ESL/EFL software programs effective for language learning? *Ilha Desterro*, № 66. Retrieved from: https://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2175-80262014000100019

REFERENCES

- Bykov, V. Yu., Bilous, O. V., & Bohachkov, Yu. M. (2010). *Osnovy standartyzatsii informatsiino-komunikatsiinykh kompetentnostei v systemi osvity Ukrainy: metod. rekomendatsii*. Kyiv, Ukraina: Atika.
- Hurzhi, A. M. & Ovcharuk, O. V. (2013). Diskusiiini pytannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti: mizhnarodni pidkhody ta ukraiynski perspektyvy. *Informatsiini tekhnologii v osviti*, № 15, 38–43.
- Zymovets, O. A. (2012). Zmist spetskursu “Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii u profesiinii diialnosti vchytelia inozemnoi movy u pochatkovii shkoli”. *Perspektyvy rannoho navchannia inozemnykh mov v Ukraini ta za kordonom*. Zhytomyr, Ukraina, 181–196.
- Maiier, N. V. (2017). Profesiino oriientovana rollova hra yak metodychnyi pryiom dlia formuvannia metodychnykh umin maibutnykh vykladachiv frantsuzkoi movy. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka: Naukovo-metodychnyi zhurnal*, Vyp. 1–2 (50–51), 61–65.
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2020). *Rekomendatsii schodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>
- Morze, N. V., & Vorotnykova, I. P. (2016). Model IKT kompetentnosti vchyteliv. *ScienceRise. Pedagogical Education*. № 10, 4–9.
- Coonan, C. M. (2012). Il profilo europeo dell'insegnante di lingua straniera. *Synergies Italie*, №8, 19–29.
- Giovanni, Favata. (2018). Les technologies en aide aux professeurs de langues étrangères : enseigner le français à l'ère de l'Internet. *Synergies Italie*, № 14, 55–67.
- Mario, Tomé. (2006). L'enseignant de FLE et les ressources Internet. *Çédille. Revista de estudios franceses*, № 2, 114–133.
- Rana, Kandeel. (2014). Les TIC dans les pratiques des enseignants du FLE pour la préparation du DELF. *frantice.net*, № 9, 31–53.
- Riina Vuorikari, and Yves Punie, Stephanie Carretero, Lieve Van den Brande. (2016). *DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens*. European Union, 2016. Retrieved from: <http://surl.li/ewdq>
- Sophie, Othman. (2015). Vers une formation réflexive aux TIC des futurs enseignants égyptiens de langues étrangères. *Dialogues et cultures*, № 61, 154–160.
- Štefan, Karolčík, Elena, Čipková, Roman, Hrušecký, & Milan, Veselský. (2015). The Comprehensive Evaluation of Electronic Learning Tools and Educational Software (CEELTES). *Informatics in Education*, Vol. 14, №. 2, 243–264.
- Vládiá, M. C. Borges. (2014). Are ESL/EFL software programs effective for language learning? *Ilha Desterro*, № 66. Retrieved from: https://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2175-80262014000100019

Отримано 10.12.2022 р.